

Doctor honoris causa

Jordi Porta i Ribalta

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Doctor honoris causa

JORDI PORTA
I RIBALTA

Discurs llegit
a la cerimònia d'investidura
celebrada a la sala d'actes
de l'edifici del Rectorat
el dia 20 de febrer
de l'any 2013

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

PRESENTACIÓ
DE JORDI PORTA I RIBALTA
PER
JOSEP MARIA VALLÈS CASADEVALL

La benevolència de la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia i del seu degà m'ha confiat la funció tradicional de padrí del nou doctor *honoris causa*. És una funció que he acceptat sense reserves perquè la tasca de justificar els arguments de la Facultat per proposar la investidura del nou doctor i de la Universitat per concedir-la és prou senzilla: hi ha arguments sòlids i reconeguts en favor d'aquesta investidura per no haver de fer un exercici difícil o rebuscat.

És notori per a molts de vosaltres que sóc amic de Jordi Porta i que he estat beneficiari del seu ajut en el meu propi itinerari acadèmic. Però en aquest cas no crec que hi hagi contradicció entre amistat i veritat i no em caldrà invocar la màxima antiga «amicus Plato, sed magis amica veritas». L'amistat amb Porta, l'elogi que haig de fer de la seva persona en aquest moment i el deure obligat amb la veritat no entren en conflicte.

Tres són els grans arguments que la trajectòria del doctorand em facilita per fer aquesta intervenció: el seu paper com a promotor del coneixement científic, la seva trajectòria com a ciutadà compromès socialment i, finalment, la seva col·laboració institucional amb la nostra universitat.

Són arguments que es desprenen d'una carrera professional. Però hi ha un període formatiu previ que també té un valor significatiu pels seus efectes ulteriors: una etapa de formació —l'etapa de la *bildung* dels ale-

manys — fonamentada primer en l'experiència laboral de qui deixa l'escola als catorze anys per ajudar econòmicament la família i marcada deu anys després pel retorn vocacional als estudis per obtenir una llicenciatura de Filosofia, per ampliar-los amb estudis de sociologia i encetar, d'aquesta manera, una nova perspectiva vital. Em cenyiré, però, als mèrits que justifiquen més directament aquesta investidura.

En primer lloc i com ja he dit, Jordi Porta ha tingut un paper decisiu en la promoció del coneixement científic en el nostre món universitari pel que fa a les disciplines relacionades amb el coneixement de la societat. Ho va fer des de la direcció de la Fundació Jaume Bofill durant trenta anys, que va convertir en una peça substancial de la infraestructura científica del país fins a fer-ne un motiu d'admiració i d'enveja per part de científics d'altres països que col·laboraven en els seus projectes.

La direcció de Porta va activar durant molts anys tot el potencial que contenia la iniciativa del matrimoni Vilaseca-Roca, una iniciativa generosa que podia no haver quallat de manera tan productiva sense la sensibilitat, la dedicació i el bon criteri del seu executor. La Fundació, creada per Teresa Roca i Josep M. Vilaseca i guiada inicialment per Fèlix Martí, té un valor singular que m'agradaria un cop més ressaltar en públic. Té un valor excepcional per la seva importància, per la seva continuïtat i pel seu caràcter desgraciadament poc freqüent en un país on ha estat més intensa la retòrica una mica embafadora sobre el presumpte dinamisme de la seva societat civil que no pas la seva realitat, una realitat que de vegades ha encobert ambicions de protagonisme o altres intencions menys desinteressades.

Per fortuna, no és el cas de la Bofill, fruit de la bona conjunció entre la visió i la discreció del matrimoni Vilaseca-Roca i l'acció continuada de Jordi Porta. Els resultats han estat indiscutiblement positius per a la formació i la recerca en història contemporània, sociologia, demografia, geografia, pedagogia, comunicació, sociolingüística, filosofia, ciència política, dret i economia. Són resultats produïts gràcies a la

concessió d'ajuts per fer investigacions i tesis, estudis i recerca a l'estranger, per intervenir en congressos i trobades internacionals i organitzar-ne, per fer edicions de llibres, col·leccions científiques, publicacions periòdiques, etc.

Pocs professors i investigadors de les universitats catalanes en aquestes disciplines no s'han beneficiat del suport de la Fundació dirigida per Porta, si s'han format i han investigat durant les tres dècades que van de 1970 als primers anys del segle XXI. I són moltes les institucions, editorials i publicacions periòdiques que han estat subvencionades per la Bofill. Un repàs ràpid a un primer inventari registra més de cinc-centes entitats i institucions.

Durant aquest període, la Fundació ha assumit una tasca supletòria de construcció d'infraestructures intangibles quan el país no disposava de xarxa institucional ni de programes públics de suport per al desenvolupament de les disciplines orientades a un millor coneixement de la societat catalana. Aquest coneixement era imprescindible per elaborar els projectes del canvi social i polític que es trobaven a faltar. I per aquesta raó, les matèries i els temes que la Fundació patrocinava eren sovint les matèries tingudes com a incòmodes o sospitoses per les instàncies públiques i privades que en aquell moment feien una tímida acció de suport a la ciència social. La Fundació, en canvi, va apostar per fomentar-les, obrir-les a una perspectiva internacional i facilitar-ne el progrés mitjançant el contacte amb les xarxes científiques d'altres països.

Per això, es pot afirmar que, sense l'actuació de Jordi Porta des de la Fundació, el panorama actual en aquestes disciplines seria avui tot un altre. La mateixa Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia que ha proposat la investidura de Porta n'és un resultat indirecte i, per això mateix, aquest acte es converteix en un acte de gratitud.

La feina de Porta al capdavant de la Fundació ha tingut, doncs, una clara orientació científica amb uns resultats que justifiquen el reconeixement

ment públic que avui li tributem. Però també cal recordar l'altra cara d'aquesta obra. Era patent en la concepció dels fundadors de la Bofill i del seu director que el coneixement en ciències socials no és un coneixement que busca l'erudició personal o l'ornamentació intel·lectual: és un coneixement orientat alternativament a la conservació o a la transformació de la societat mateixa que estudia i que pretén interpretar. En el cas de la Bofill, l'objectiu era explícitament transformador. En certa manera, aplicava al conjunt de les ciències socials la tesi d'un pensador que difícilment es podria situar entre els inspiradors de la Fundació i que reclamava a la filosofia de canviar la societat i no solament d'interpretar-la.

Per això, en el pla d'acció de la Fundació dels anys que Porta la dirigeix, podem trobar-hi una doble característica digna de ressaltar. En primer lloc, va ser una manifestació programàtica de la vinculació existent entre totes les disciplines que ens ajuden a interpretar la realitat social. No va optar per conformar-se amb una dedicació exclusiva a una sola d'elles —la sociologia, l'economia, la història, l'educació o qualsevol altra— perquè entenia que una especialització temàtica tancava possibilitats d'una comprensió més plena del fet social.

La segona característica del programa de la Fundació el convertia en un cas pràctic de la relació necessària però complicada entre ciència social i compromís polític en el sentit més ampli del terme. Sense gaires disquisicions, aquest programa procurava no oblidar l'origen moral (o polític, si ho preferiu) de les ciències socials —inclosa l'economia— enteses com l'instrument per projectar la realització d'una societat feta de persones responsables. El malentès provocat per Max Weber —o pels seus intèrprets— en reclamar una ciència social lliure de valors l'ha convertida sovint en un obstacle per al desenvolupament d'una societat d'homes i dones lliures de la desigualtat i de l'opressió, tal com ho denunciava fa anys un liberal com Ralf Dahrendorf (*Homo sociologicus*).

La Fundació va esquivar aquest risc d'esquizofrènia amb una estratègia que combinava exigència de rigor acadèmic amb voluntat de canvi en tres dimensions col·lectives bàsiques: justícia social, democràcia i reconeixement nacional. Per això, des de la Bofill es van encetar o es van reforçar línies de recerca en temes-clau de la nostra realitat col·lectiva: evolució demogràfica, fluxos migratoris, història contemporània de Catalunya, sociolingüística, economia del país, pensament polític, moviments socials i sindicals, institucions democràtiques, aspectes jurídics de l'autogovern, administració pública, organització territorial de Catalunya, comportament polític i electoral, partits i participació ciutadana... I tantes altres. Aquest ajut de la Bofill ha estat sovint la llavor i l'estímul generador de molts equips i institucions de recerca actualment operatius en les universitats catalanes.

L'inventari de les accions de la Fundació en tots aquests anys és molt extens. Per a un observador extern, feia pensar en l'obra d'una gran organització, dotada de molt personal i de molts recursos. I, no obstant això, els qui hem conegut de prop el funcionament de la Fundació sabem que un equip gestor molt reduït — juntament amb la col·laboració benèvola d'experts ben triats — ha estat el motor efectiu del procés.

El paper de Porta en aquest procés no ha buscat mai el protagonisme. Però ha estat determinant, tant en l'orientació general del programa com en la sala de màquines de la seva execució. Ha estat capaç de concertar esforços dispersos, de donar moral i suport en moments de fatiga i d'arbitrar amb habilitat i bon sentit en les situacions de controvèrsia que també es donen en els nostres itineraris acadèmics. Ho ha fet aportant capacitat de diàleg, de moderació, de respecte a la pluralitat de tendències científiques i polítiques. Ha actuat amb flexibilitat i discreció, però sense renunciar a la fermesa i a la capacitat de decisió necessàries en tota tasca de direcció.

En resum, sense l'acció de Porta al capdavant de la Bofill, la iniciativa Vilaseca-Roca probablement no hauria donat els resultats que ha donat,

ni el nostre panorama universitari seria el que és avui pel que fa a la presència de moltes disciplines fins aleshores marginals o secundàries.

Sense la intervenció i el tarannà de Porta, hauria estat més difícil que la iniciativa de la Fundació adquirís molt ràpidament el caràcter d'institució socialment reconeguda que li va atribuir el malaguanyat Manuel Vázquez Montalbán. Pocs anys després de la seva creació, Manolo Vázquez conferia ja a la Bofill un rang comparable al d'altres institucions més consolidades de Catalunya quan escrivia que «el Molino es una institución como puedan serlo el Barça, Montserrat o la Fundació Jaume Bofill». Una intuïció més de l'habitual perspiciàcia sociològica de Vázquez Montalbán que els anys han confirmat plenament.

Voldria afegir dues característiques de la biografia de Jordi Porta que em sembla pertinent de subratllar perquè són la manifestació de l'escassa previsibilitat d'algunes trajectòries vitals i professionals. No era previsible — a partir de les seves primeres passes en el món del treball, al qual es va incorporar de molt jove, com ja he dit — que Porta hagués de tenir el contacte continuat amb el món acadèmic que ha format part de la seva vida.

Però, una vegada iniciada aquesta relació amb el món universitari, tampoc no es va configurar com l'itinerari tradicional d'una carrera acadèmica personal. Es va concretar en l'acció pròpia d'un impulsor de les carreres dels altres. I no per manca de qualitats pròpies, perquè a les capacitats de gestor Porta hi ha afegit sempre agudesesa i sensibilitat intel·lectuals. Ho ha demostrat en el moment de valorar amb bon criteri la varietat de propostes que arribaven a la taula de la Fundació per decidir — juntament amb assessors ben escollits — quines eren les que mereixien prioritat i com s'havien de supervisar i, en algun cas, de concloure.

Per això es pot afirmar que la seva dedicació executiva ha comportat un sacrifici de la seva pròpia obra com a acadèmic o intel·lectual. Ha

renunciat a les possibilitats que se li obrien a ell personalment per facilitar la realització de les possibilitats de molts altres. Em sembla que és un argument gens insignificant que hem de tenir en compte quan valorem ara la seva aportació al món acadèmic.

La segona raó que justifica aquesta investidura *honoris causa* és el rol de Jordi Porta com a ciutadà socialment compromès en les diverses etapes de la seva vida i de la història recent del país. Porta ha exercit de ciutadà actiu, ha estat sempre disposat a prestar un servei a la comunitat. No ha estat mai indiferent a allò que passava al seu entorn. Ni tampoc ha actuat com un espectador atent o encuriosit i proud. Ha volgut participar en varietat d'iniciatives col·lectives, com a membre de base i sovint assumint responsabilitats directives en aquestes iniciatives. No és estrany que s'hi hagi trobat dirigint-les, perquè els col·lectius dels quals ha format part han captat immediatament la seva qualitat, la seva generositat i la seva capacitat de treball.

Aquest compromís social va començar molt aviat amb la seva implicació juvenil en el moviment escolta, una ONG —en diríem en llenguatge actual— de gran transcendència a Catalunya durant els anys de la dictadura. És un moviment que influeix de manera important en un sector important de la joventut del país en compensar una instrucció escolar deficient en moltes facetes indispensables de l'educació: a l'escoltisme es podia adquirir tant un esperit de ciutadania que sabia equilibrar drets personals amb obligacions socials com una incipient sensibilitat ecologista *avant la lettre*. Era un ambient on es cultivava igualment un cristianisme reflexiu i respectuós, un sentit democràtic bàsic i un patriotisme enraonat.

Porta se'n va beneficiar, de tot això. Però immediatament es disposà a retornar aquest benefici amb una dedicació activa a l'organització, de la qual esdevingué durant molts anys un dels seus màxims responsables en una prova més de la seva disposició al voluntariat ciutadà.

És el que ha fet igualment en altres manifestacions de la vida col·lectiva. Ha tingut part activa en el món d'aquelles entitats cristianes del país inspirades per una visió renovada i generosa de la seva presència social en contrast amb les posicions més tancades i defensives de la seva versió institucional. També ha prestat el seu ajut aportant hores de feina desinteressada i de consell a diverses iniciatives en l'àmbit sempre fràgil de les estructures editorials i culturals catalanes. I, de manera especial, cal ressaltar el seu període presidencial a Òmnium Cultural (2002–2009) conduint la renovació i l'expansió de l'entitat com un servei més a un país que estima sense condicions i sense exhibicionisme.

No és agosarat sospitar, a la vista de tot això, que Porta deu haver rebut alguna proposta de participar en política institucional i d'assumir-hi posicions directives. Estic convençut que —si les hagués acceptades— ho hauria fet molt bé. Però també sospito que la seva independència de criteri i el seu caràcter gens sectari li haurien reportat més d'un disgust que s'ha pogut estalviar. Estic segur que no ha estat el fet d'evitar-se disgustos el que l'ha portat a rebutjar aquelles propostes. Ha pensat que el seu servei al país podia fer-se d'una altra manera i em sembla que el rendiment que socialment n'hem obtingut ha justificat la seva preferència.

Jordi Porta ha estat, per tant, un ciutadà exemplar, compromès en l'acció, no de tertúlia o de tribuna, sinó de servei actiu. És una exemplaritat que el reconeixement que avui rep també ha de tenir molt en compte. En un moment de descrèdit de la cosa pública, és gran la temptació de gent qualificada de dedicar-se a un professionalisme suposadament asèptic, abandonant les responsabilitats socials amb un «no hi ha res a fer». Porta ens ha demostrat com es pot resistir aquesta temptació i fer-ho de manera beneficiosa per a la societat, amb perspectiva catalana i alhora amb visió universal. Tenim en ell una referència com a servidor públic en el sentit més ampli del concepte: un servidor públic que no és abundant en la nostra societat i que fa molta falta si de veritat volem enfortir-la.

M'interessa subratllar la importància de la faceta cívica de Porta en aquesta celebració universitària. Juntament amb la preparació professional i científica dels estudiants, aquesta faceta ciutadana s'hauria de fomentar més a la universitat entre els estudiants. I no solament a la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia. Malament anirem si l'aspiració de les universitats és solament produir bons professionals preparats per a l'emprenedoria i la competitivitat i es deixa de banda el foment del seu sentit de cooperació social i de compromís cívic.

Em permeto afirmar que el desgavell econòmic actual, la desigualtat social creixent i el profund descrèdit de la cosa pública tenen la seves arrels més efectives en l'obsessió excessiva dels nostres dirigents per la capacitació tècnica de la joventut. És una obsessió inspirada per un pragmatisme utilitari de poca volada que no té en compte la importància de la formació humanística i social si realment es vol construir una societat d'individus responsables i solidaris. La persona de Jordi Porta i la seva trajectòria són una contraimatge positiva d'aquesta obsessió socialment tan destructiva que ha inspirat i inspira per desgràcia la visió de molts dirigents empresarials i polítics.

Finalment, la tercera característica de la personalitat de Jordi Porta que vull ressaltar és la seva implicació institucional en aquesta universitat. Durant gairebé vint anys ha tingut una vinculació amb la Universitat Autònoma de Barcelona, primer com a membre del Consell Social i més tard com a síndic de Greuges.

Vaig proposar Jordi Porta com a membre del Consell Social en la meua etapa de rector. Sabia, en fer-ho, que apostava a una carta segura. Sabia que en Porta no era una persona aficionada a acumular càrrecs per a lluíment o profit personal i que —si ho acceptava— compliria amb escreix les seves responsabilitats de representant de la societat catalana en l'orientació d'una institució tan complexa com la nostra.

Sóc un convençut de la necessitat de compensar les fortes derives gremials i de vegades una mica autistes del món universitari amb el contrapès de persones que sàpiguen combinar la sensibilitat per la feina científica i formativa de la universitat amb un coneixement de les necessitats socials de cada moment, que entenguin quines són les exigències indispensables de la llibertat acadèmica, però que alhora ens reclamin responsabilitat social en el seu exercici. Em semblava que Porta reunia aquestes condicions, necessàries per ser un bon membre del Consell Social i contribuir a les seves funcions, evitant tant els intervencionismes extemporanis com les passivitats innòcues que es poden produir en aquest òrgan de govern.

Crec que Porta va demostrar a bastament saber el que tocava fer en aquella posició. La prova n'és que el seu pas pel Consell Social no va ser un obstacle perquè fos elegit pel Claustre com a síndic de Greuges de la Universitat. Al contrari: el pas pel Consell Social el va convertir en una persona coneguda en moltes instàncies de l'Autònoma que li van fer confiança per exercir una responsabilitat tan delicada com és la d'aquest òrgan de defensa dels drets dels membres de la Universitat.

També vull treure una lliçó d'aquesta faceta de la vida de Porta més directament vinculada a la nostra institució. De vegades em sembla massa perceptible un afebliment de l'actitud de lleialtat institucional a la Universitat per part d'alguns dels seus membres. Aquesta lleialtat institucional —en els fets i no sols en les paraules— és una exigència que competeix amb dificultat amb la dedicació als projectes personals de carrera acadèmica, amb els interessos del grup de recerca o amb la preocupació per guanyar o mantenir una bona reputació científica entre els col·legues de fora de la mateixa Universitat.

És veritat que és difícil combinar tantes exigències legítimes, però em temo que la que sovint en surt més malparada és la lleialtat a la institució de la qual hem obtingut la major part de recursos tangibles i

intangibles que —per escassos que siguin i ho són— són els que fan possible la nostra posició professional.

La temptació del «campi qui pugui», especialment en èpoques tan dures com l'actual, és seductora. Per això, la relació de Jordi Porta amb la Universitat, a la qual ha aportat molt més del que no pas n'ha rebut, ens hauria de servir d'antídot contra aquesta temptació i per fer-nos més solidaris amb les vicissituds i les deficiències d'una institució en la qual no seria coherent sentir-nos estranys mentre acceptem de formar-ne part.

Acabo amb una referència personal. Vaig conèixer Jordi Porta l'any 1968. Érem aleshores dos becaris. Ens apropava el fet de ser els més veterans en un grup d'estudiants catalans que preteníem ampliar estudis en condicions tan singulars com eren les del París dels fets de Maig del 68, als quals es va afegir poc després i per obsequi del general Franco una protesta internacional contra l'«estat d'excepció» decretat l'any 1969 per la dictadura espanyola.

En aquells mesos agitats, el nostre aprenentatge va ser potser més profitós com a experiència viscuda al carrer i en activitats paral·leles que no pas com a formació acadèmica a les aules ocupades de Nanterre o de Ciències Polítiques. Ara, bastants anys després d'aquella primera trobada, tornem a coincidir en circumstàncies inimaginables durant aquells vespres de la *rue Galande* o dels restaurants universitaris de Mabillon o Censier.

Entremig, hem compartit moltes reunions a la Fundació Jaume Bofill, hem participat en el disseny de projectes comuns i en la realització i el seguiment d'aquests projectes que avançaven sota la supervisió de Porta.

En totes aquestes ocasions, he après molt —com molta altra gent del país— de la forma de ser i de la forma de fer de Jordi Porta. Home de

conviccions profundes i amb capacitat decisòria, però alhora dialogant i conciliador, bon organitzador però atent i cordial amb les persones, generós i modest en el seu capteniment envers els altres, Porta ens ha donat moltes lliçons: com a promotor del coneixement científic, com a ciutadà compromès i com a lleial servidor d'aquesta universitat.

Són totes aquestes lliçons les que l'acrediten com a doctor. És a dir, com el que és capaç d'ensenyar en el sentit més profund del terme. I és aquesta capacitat doctoral la que avui li reconeix justament la Universitat Autònoma de Barcelona amb la investidura com a membre honorari del seu claustre. Una investidura que pot honorar el nou doctor, però que certament honora tant o més la universitat que té el privilegi d'acollir-lo.

És per tot això que tinc el plaer, l'honor i el privilegi de demanar al Magnífic Rector de la Universitat Autònoma de Barcelona que s'atorgui el grau de doctor *honoris causa* al senyor Jordi Porta i Ribalta.

DISCURS
DE JORDI PORTA I RIBALTA

Digníssimes autoritats acadèmiques, benvolguts amics,

En primer lloc, vull agrair la gentilesa que han tingut en concedir-me aquesta distinció que jo no havia imaginat mai que en pogués ser mereixedor i per la qual em sento, doncs, molt honorat. Moltes gràcies també per les paraules de Josep Maria Vallès, antic rector d'aquesta universitat i bon amic des de fa una colla d'anys. També haig d'agrair al degà de la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia, Joan Botella, la iniciativa de començar el procés que ha acabat amb aquesta distinció.

Encara que els meus estudis universitaris de filosofia els vaig seguir a la Universitat de Barcelona i a la de Nanterre, a França, la meva vinculació amb la Universitat Autònoma de Barcelona ha estat intensa, com intentaré explicar breument en aquestes paraules d'agraïment.

Si parteixo dels meus orígens acadèmics, haig de confessar que els meus estudis van començar més tard del que és normal en la majoria de la gent. La situació econòmica familiar, en un clima de postguerra, va fer que em posés a treballar als quinze anys i que amb vint-i-quatre anys fes el batxillerat nocturn a l'Institut Maragall quan vaig tornar del servei militar. Vaig començar la meva llicenciatura de Filosofia a la Universitat de Barcelona el curs 1963–1964 amb vint-i-sis anys complets, combinant estudis i treball. Després vaig tenir una beca del 1967 al 1970 per estudiar a França.

Haig d'agrair a l'escoltisme català, al qual vaig afiliar-me als catorze anys, l'impacte educatiu que va tenir en aquells anys de l'adolescència i, també, les persones que em va permetre de conèixer. I no citaré noms perquè la llista seria bastant llarga.

La meua especialització en filosofia la dec, en part, a una certa gratuïtat per part meua en l'elecció de la carrera, ja que, atès que no esperava una titulació universitària vinculada directament a una professió, vaig pensar que valia més que els estudis em servissin per donar més solidesa a les reflexions habituals sobre l'experiència humana personal i social. M'agradava allò que diuen que ha de ser la primera actitud del que intenta filosofar: l'astorament (en castellà *el asombro*), és a dir, la capacitat de sorprendre's davant de les coses més habituals de la vida quotidiana, començant per la meua pròpia existència.

De tota manera, acabada la llicenciatura i tot just arribat de París, el curs 1970–1971 vaig ser professor ajudant a la càtedra de Filosofia Fonamental de la Universitat de Barcelona, a proposta del professor Francesc Gomà, que n'ostentava la titularitat. Després vaig dedicar-me a això que se'n diu la gestió cultural com a director de la Fundació Jaume Bofill.

Des de fa quaranta anys tinc pendent el projecte de realitzar la meua tesi de doctorat i crec que ja no la faré, però no m'estaré d'exposar breument el tema.

En el context de Nanterre, a la darrerria dels anys seixanta del segle passat, em va interessar reflexionar sobre què era una ideologia i quina relació tenia amb les anomenades ciències socials. En definitiva, la diferència entre ideologia i ciència i les implicacions mútues de les dues maneres d'afrontar intel·lectualment la realitat. Com vostès ja deuen saber, l'aparició de la paraula «ideologia» s'atribueix a Destutt de Tracy, a principis del segle XIX, i es defineix com la ciència que té per objecte l'es-

tudi de les idees (en el sentit general de fets de consciència), dels seus caràcters, de les seves lleis, de la seva relació amb els signes que les representen i, sobretot, del seu origen. Però Napoleó va considerar que el moviment dels «ideòlegs» era una amenaça per a l'ordre social que volia instaurar sota la seva autoritat. És també ben sabut que el terme ha tingut una evolució semàntica important en el curs dels anys, i a mi em va interessar especialment la significació que va adquirir a finals dels anys seixanta del segle passat, quan a Nanterre predominava la influència del pensament de Karl Marx i s'havia qualificat la seva anàlisi com a «ciència» de la història. En realitat, Marx contraposava pròpiament el que va anomenar la superestructura i la infraestructura. Però en el prefaci de la *Contribució a la crítica de l'economia política* ens diu: «No és la consciència la que determina l'ésser, és l'ésser social el que determina la consciència». I afegeix: «Cal distingir sempre entre la commoció material —que es pot constatar d'una manera científica i rigorosa— d'unes noves condicions de producció econòmica, d'una banda, i les formes jurídiques, polítiques, religioses, artístiques o filosòfiques, és a dir les formes ideològiques sota les quals els homes prenen consciència d'aquest conflicte, de l'altra». En el context d'aquells anys, els marxistes van tractar intensament aquesta dicotomia entre ideologia i ciència d'una manera no sempre coincident i em va interessar el debat intel·lectual que es va originar a l'entorn del tema, tant pels seguidors de Marx com pels seus detractors.

Vaig creure convenient fer la distinció entre el coneixement científic i la ideologia, d'una banda, i entre les ciències experimentals i les anomenades ciències socials o humanes, de l'altra.

Entenem per ideologia, per tant, aquell conjunt d'idees i valors que, amb una certa coherència interna, intenten orientar la nostra vida quotidiana més enllà de les certituds científiques. És a dir, ideologia i ciència són dues aproximacions diferents però complementàries a la realitat. Alguns poden considerar que probablement les coses més importants de la vida s'escapen de la seguretat, encara que sempre relativa, que ens

ofereix la ciència. Per tant, la ideologia no és una deformació desgraciada del pensament humà sinó una necessitat vital. Caldria distingir, a més, entre la ideologia com a referent personal i conscient, construït a partir de la pròpia reflexió i de la pròpia experiència, la ideologia d'un grup social i, encara, la ideologia diguem-ne «ambiental», dominant en una societat, que es tradueix en hàbits i costums col·lectius consolidats i presents en la vida social. En aquesta darrera forma, la ideologia es viu sovint inconscientment.

Sobre els components de les opcions ideològiques també hi havia i hi ha debat perquè els ingredients que intervenen en aquestes opcions són de difícil catalogació, i en la majoria hi trobaríem des de, per exemple, una dosi o una altra de sentiments o d'interessos particulars i socials, però també dosis de memòria històrica, d'identitat cultural, de valors ètics, d'actituds de compromís amb la societat, etc.

Tot i la seva necessitat, la ideologia confrontada a la ciència social té normalment una consideració acadèmica pejorativa i, en canvi, de fet, no hi ha ciència social que es pugui alliberar del tot de l'opció ideològica que hi ha a la seva base. No cal dir l'economia, que està visiblement demostrat que està marcada per la ideologia de base de qui fa l'anàlisi. La crisi actual n'és una mostra. Alain Touraine, justament en un article recent sobre la crisi econòmica actual afirmava:

El punt central ha estat sempre i és encara el fet que cal refusar una anàlisi purament econòmica de l'economia, de separar l'economia de mercat del conjunt de la societat, és a dir, de separar-la de les formes de producció, de les relacions socials, de les intervencions de l'Estat, de les ideologies.

Fins i tot el dret, que és un dels puntals de qualsevol societat, i sobretot la seva interpretació i aplicació, no pot abstreure's de la influència ideològica. Especialment el dret públic ens demostra històricament que massa sovint ha legitimat situacions de fet que prèviament s'havien aconseguit per la força i la coacció. Situació que només es pot superar

si es procura tenir una visió permanentment activa, i també ideològica, d'un altre nivell, del que s'entén per democràcia.

Així, doncs, si parlem d'ideologia en la seva dimensió estrictament política, la influència que exerceix en les ciències socials és evident.

Malgrat això, i tot i l'afirmació de Marx que he esmentat, marxistes famosos d'aquells anys, com ara Louis Althusser el 1966, afirmaven que la ideologia «no era una aberració o una excrescència contingent de la història, sinó una estructura essencial en la vida històrica de les societats». O bé: «Marx no hauria pogut esdevenir Marx si no és fundant una teoria de la història i una filosofia de la distinció entre la ideologia i la ciència»; i encara: «Cal dir molt esquemàticament que una ideologia és un sistema (que posseeix la seva lògica i el seu rigor propis) de representacions (imatges, mites, idees o conceptes segons els casos) dotat d'una existència i d'un paper històric en el si d'una determinada societat. Sense entrar en el problema de les relacions d'una ciència amb el seu passat (ideològic), diem que la ideologia com a sistema de representacions es distingeix de la ciència en el fet que la seva funció pràctic-social domina sobre la funció teòrica (o funció de coneixement)».

Fent servir «concepció del món» com a sinònim d'ideologia, Manuel Sacristán ens deia el 1964:

El fet que les concepcions del món no tinguin aquelles característiques pròpies del coneixement positiu no és cosa accidental ni eliminable, sinó necessària. És degut al fet que la concepció del món conté essencialment afirmacions sobre qüestions no resolubles pels mètodes decisoris del coneixement positiu, com ara la verificació o la falsació empírica i l'argumentació analítica.

I això perquè la ideologia tracta

d'una sèrie de principis que donen raó de la conducta d'un subjecte [...] i freqüentment aquests principis o creences inspiradors de la conducta

quotidiana, encara que el subjecte no se'ls formuli explícitament, estan presents en la societat en què viu.

Cal dir, però, que l'evolució semàntica del terme l'ha reduït quasi exclusivament al terreny polític i de justificació del poder. Es tracta, llavors, de fonamentar les diverses opcions sobre el model de societat que, en les eleccions democràtiques, s'ofereix als ciutadans perquè votin el que els sembla més adient per respondre adequadament a les seves necessitats socials i culturals. També es tracta de justificar i motivar ideològicament el marc institucional on aquest model serà realitzable, encara que això lògicament hauria de ser un pas previ com a conseqüència de la consciència col·lectiva acumulada per la història en forma de cultura, de llengua o del que s'anomena identitat nacional. Per exemple, segons Miguel Herrero y Rodríguez de Miñón, perquè hi hagi democràcia primer cal determinar quin és el *demos*. I això no ho donen les eleccions. Es tracta d'un pas previ que és el que dóna sentit al procés electoral posterior.

Malgrat aquest desplaçament gairebé exclusiu a la política, la ideologia —o les ideologies— continuen sent una interpretació constant de la vida social i de la relació de les persones amb la realitat. Per tant, podríem considerar que intentar oposar la ideologia a la realitat és una manera ingènua d'interpretar la relació de la persona humana amb el món i la societat.

Paul Ricoeur va pronunciar fa anys unes conferències a la Universitat de Chicago sobre la qüestió en què comentava aquests temes a partir del pensament de Marx, Althusser, Mannheim, Weber, Habermas i Geertz. Les conferències es van publicar en francès el 1997 i en castellà el 2001 i 2006.

Ricoeur havia basat la seva reflexió filosòfica sobretot en l'hermenèutica del llenguatge i de l'acció social i té una àmplia bibliografia sobre el tema. L'hermenèutica, és a dir, la necessitat humana d'interpretació com a exercici indispensable, atès que hi ha sempre una mediació sim-

bòlica en la relació de l'esser humà amb la realitat. El fet simbòlic vol expressar abans que cap altra cosa la no immediata de la nostra aprehensió de la realitat. I aquesta mediació simbòlica és fonamental tant en l'acció social com en el llenguatge amb què expressem la nostra relació amb el món. Ricoeur diria que si la vida social no tingués una estructura simbòlica no hi hauria cap mitjà per comprendre com vivim, com fem les coses i com projectem aquestes activitats en idees. En el fons, la ideologia és l'expressió d'aquesta necessària mediació simbòlica de l'acció. A partir d'aquest supòsit, Ricoeur va posar en qüestió, per exemple, la distinció marxista entre infraestructura i superestructura i ens diu:

Transformant la manera d'analitzar el concepte d'ideologia es posa l'accent en la mediació simbòlica de l'acció, en el fet que no hi ha acció social que no sigui simbòlicament mediatitzada. No es pot dir, doncs, que la ideologia no és més que una forma de superestructura. La distinció entre infraestructura i superestructura desapareix totalment, ja que els sistemes simbòlics pertanyen ja a la infraestructura, a la constitució fonamental de l'esser humà.

I més endavant afirma:

La qüestió de fons hauria de ser que tota idea ha de ser jutjada pel seu acord amb la realitat. Però, què és la realitat i per a qui? La realitat inclou ineluctablement tota mena d'apreciacions i de judicis de valor. La realitat no són solament els objectes sinó que també cal tenir en compte el que aquests objectes impliquen en els homes i en el seu pensament. La realitat és sempre copsada en un quadre de pensament que és ell mateix una ideologia.

Un altre autor, Clifford Geertz, especialista en sociologia de les cultures, també entenia la cultura com un sistema de concepcions expressades a través de formes simbòliques per mitjà de les quals la gent es comunica i perpetua i desenvolupa el seu coneixement sobre les actituds davant de la vida. En aquest sentit, tractava el tema a partir de frases com la següent:

A través de la construcció de les ideologies, de les figures esquemàtiques de l'ordre social, l'home es fa, per al millor i per al pitjor, animal polític. La funció de la ideologia és fer possible una política pròpia facilitant els conceptes que li donen autoritat i sentit, les imatges persuasives per les quals la ideologia pot ser assenyadament adquirida.

En definitiva, la posició de simple observador de les ideologies des d'una suposada seguretat en l'experiència empírica no deixa de ser també una posició ideològica.

En fi, em quedaven molts aspectes per treballar i autors per resseguir a fons, com per exemple Mannheim, Lukacs, Foucault, Levy Strauss, Aron, Touraine, Lacan, Ricoeur, Geertz, etc.

Per acabar-ho d'adobar, encara m'interessava la resposta a una altra pregunta: el cristianisme és una ideologia? En aquesta qüestió el meu autor de referència era Emmanuel Mounier. Mounier partia de la base que en el cristià la recerca de transcendència i de sentit de la pròpia vida es concreta en la voluntat de lliurar-la als altres seguint l'exemple de Jesucrist. I això implica que es concreti en la història d'una manera ideològica. I, per tant, Mounier diria que el cristianisme no és pròpiament una ideologia però s'encarna en la història ideològicament. I cada encarnació d'una banda el concreta i realitza en un moment històric determinat, però de l'altra inevitablement el limita i el traeix. Llavors, segons Mounier, la tasca del cristià autocrític consisteix en un procés constant d'encarnació ideològica ara i aquí, i a continuació ruptura i reencarnació. Bé, també és un debat obert.

Encara caldria afegir que si el binomi ideologia i ciència era, i potser ho és encara, element de discussió, hi ha un altre binomi que continua sent, conscientment o inconscientment, objecte de debat. Em refereixo al que des de Mannheim ha merescut l'atenció de la teoria del coneixement, és a dir, a la contraposició entre ideologia i utopia. Si la ideologia mereixia una consideració pejorativa a partir de la ciència, la utopia era inicialment una versió negativa de l'esforç, encara que rela-

tiu, per justificar un projecte. I malgrat això, alguns han expressat justament que, mentre que la ideologia sovint intenta legitimar la realitat i l'acció social present, la utopia es manifesta com una alternativa crítica a allò que existeix i, per tant, té un afany de superació de les contradiccions i dominacions injustes existents en la societat.

També Paul Ricoeur ha intentat l'equilibri veient la correlació entre ideologia i utopia de la manera següent:

Hem d'intentar guarir la malaltia de la utopia amb l'ajut d'allò que és més sa i correcte en la ideologia, però al mateix temps hem d'intentar guarir la rigidesa, la petrificació de les ideologies a través de l'element utòpic.

I, a més, es pregunta:

Una visió del món sense utopia, es real? No som, justament, testimonis d'una revifada de la utopia a causa del fracàs d'aquesta submissió a allò que considerem real?

Allò que posa dificultats a la discussió sobre la utopia és que el concepte comporta, finalment, la mateixa ambigüïtat que el de la ideologia i per raons anàlogues. I el que marca la diferència és que allò que en la ideologia acostuma a ser justificació intel·lectual i legitimació del poder present, en la utopia vol ser una alternativa imaginativa al que ja existeix.

És a dir, la utopia, en el terreny polític, treballa també per posar de manifest la bretxa que pot obrir-se entre, d'una banda, les pretensions del que vol afirmar l'autoritat vigent i, de l'altra, la voluntat de la ciutadania en la recerca d'una legitimitat nova i més democràtica.

La funció positiva de la ideologia és preservar la identitat d'una persona o d'un grup, però, al mateix temps, també ho és explorar allò que és possible, o el que algú ha anomenat «les possibilitats laterals d'allò real».

Finalment, caldria preguntar-nos, per tal d'evitar el relativisme absolut: hi ha alguna mesura, algun criteri suposadament objectiu, que permeti calibrar la validesa humana i social de les ideologies i de les utopies?

O dit d'una altra manera, els termes llibertat, justícia, progrés, legitimitat, tot i que són termes simbòlics que necessiten interpretació, tenen alguna significació consensuada que permeti que siguin àmpliament compartits ideològicament?

Com veuen, em quedava molta feina per fer i ja no crec que porti a terme mai aquesta tesi de doctorat. I els prego que m'excusin d'aquesta expansió acadèmica, que en aquesta ocasió no he volgut reprimir.

El fet és que des d'aquells anys, com ja he dit, vaig deixar aquestes reflexions teòriques i em vaig dedicar especialment a la gestió cultural a partir d'això que n'hem dit la societat civil. No m'endinsaré ara en l'aparició d'aquest terme ni en el procés d'evolució del seu significat. Només vull dir que el concepte de societat civil històricament va sortir com a contraposició a l'estat. Segons Hegel, la societat civil és l'espai social on conflueixen interessos particulars i sovint contraposats i és el lloc de la confrontació i, a l'extrem, del caos. L'estat, en canvi, és la realització de l'esperit objectiu i, per tant, reequilibra la vida social. Com ja saben també, Marx va invertir els termes i va considerar que en la societat capitalista l'estat tan sols és el lloc on es reflecteixen les contradiccions existents a la societat civil.

Excusin-me d'aquesta ràpida i forçosament insuficient referència al significat del terme.

Simplement volia indicar que, a Catalunya, quan parlàvem de societat civil, fèiem altres consideracions. En el nostre cas es tractava de veure que històricament hem tingut un estat que no només durant períodes

importants de la nostra història ha estat un estat aliè, sinó que sovint l'hem tingut contrari a les nostres necessitats socials i culturals. I això ha motivat el desenvolupament de moltes iniciatives associatives que han intentat compensar i respondre les nostres necessitats socials al marge de l'acció de l'administració pública. Més recentment, d'aquest conjunt d'iniciatives se n'ha dit el tercer sector per tal diferenciar-lo, a l'interior de la societat civil, de l'activitat empresarial en la producció de béns i serveis, és a dir, per distingir-lo del segon sector. El tercer sector seria, doncs, l'activitat associativa sense finalitat lucrativa amb la voluntat de respondre a necessitats socials i culturals.

Com a exemples concrets en el terreny cultural, sovint també faig referència a la dècada dels anys seixanta del segle passat, en la qual, aprofitant les esclatxes legals del sistema franquista, es va posar en marxa una colla d'iniciatives. Per exemple, el 1961 es va fundar Òmnium Cultural per tal d'ajudar en la recuperació de la llengua catalana i en la seva producció literària; el 1962 es va posar en marxa l'editorial més important en llengua catalana: Edicions 62; el 1964 el moviment de renovació pedagògica va crear l'Escola de Mestres Rosa Sensat; el 1966 es va fundar el Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona, constituït en l'assemblea celebrada al convent dels caputxins de Sarrià; el 1969 es va crear la Fundació Jaume Bofill, etc.

I a aquesta fundació, de la qual vaig ser director entre 1971 i 2001, vaig dedicar la meva activitat professional. Les fundacions són una figura jurídica que justament consisteix a destinar un patrimoni privat a una finalitat d'interès general. Malgrat que hi ha hagut darrerament casos d'entitats que amb aquest nom no han estat gaire exemplars, la Fundació Jaume Bofill va respondre a la voluntat i generositat d'unes persones privades que volien oferir un servei a la societat catalana fent servir aquesta figura jurídica.

Josep Maria Vilaseca, que juntament amb la seva esposa, Teresa Roca, en van ser els fundadors, amb el suport a la direcció de Fèlix Martí, descrivia així l'origen de l'entitat:

Érem en un tombant de la història occidental entre el desglaç del maig francès, la primavera frustrada de Txecoslovàquia i l'esperança de la consolidació de la Comunitat Econòmica Europea... A casa nostra, després de l'esclat catalanesc més o menys tolerat del començament dels anys seixanta, representat sobretot pel moviment de la Nova Cançó, les diverses editorials sorgides, els treballs de Rosa Sensat i el Sindicat Democràtic d'Estudiants, hi havia pertot arreu un cert desinflament sobre l'acció immediata a fer. Calia pensar en noves empreses amb preocupació pel futur més llunyà. Malgrat tot, era necessari buscar un cert camuflatge i per això fou escollida la forma institucional de la fundació beneficodocent (convertida legalment en cultural privada des del 1972) perquè es creia menys riscosa davant la preocupació oficial, molt directament dirigida contra la conjunció dels ideals amb el diner.

En la memòria del juny de 1971, Fèlix Martí, primer director de la Fundació, deia:

La nostra existència pública es comença a fer sentir en el sentit que creiem més útil. Omplim —parcialment, és clar— el buit d'institucions de govern que pateix el nostre país. Nosaltres, per la naturalesa de la nostra entitat, no som una institució de partit sinó d'interès general i podem fer de pont entre partits i grups fent serveis que siguin útils a tothom i fent convergir iniciatives diverses.

Segons jo mateix vaig escriure a la *Revista de Catalunya* quan se'n va celebrar el vintè aniversari, és a dir el 1989:

Els objectius inicials de la Fundació tenien un abast força ampli. Tot i així, es va voler descartar l'actuació en els camps més clàssicament promocionats des de les fileres de la resistència cultural al franquisme, com eren els de la llengua i la literatura o l'ensenyament. Encara que les mancances continuaven sent molt grans en aquests terrenys citats, hi havia ja en marxa algunes iniciatives —com per exemple Òmnium Cultural o Rosa Sensat— que feien més urgents les possibles activitats en altres àmbits, com podien ser la recuperació de la memòria col·lectiva o la preparació de persones i la recerca en problemes socials especialment rellevants d'aquell moment a través de la sociologia i la ciència política.

Calia preparar persones, conèixer millor els problemes i proposar alternatives quan fos possible. A més de les beques en sociologia i ciència política a França i al Regne Unit, es van impulsar recerques sobre la immigració a Catalunya i la seva mobilitat social o la recuperació de documentació històrica sobre la Guerra Civil que es trobava a França; es van promoure recerques i projectes per conèixer millor les condicions necessàries per efectuar els canvis que s'haguessin de fer quan es tingués la llibertat democràtica i la capacitat de decisió política. És a dir, es tractava de preparar el país per als esdeveniments que s'havien de produir quan morís el dictador. En tots aquests projectes vam poder comptar, sobretot, amb el personal docent i de recerca d'aquesta universitat.

I per referir-me directament a alguns temes relacionats amb aquesta universitat, n'esmentaré només uns quants exemples.

En primer lloc, la creació l'any 1973, a instàncies dels professors Isidre Molas i Josep Maria Vallès, d'un equip que comencés a especialitzar-se en l'anàlisi del comportament electoral. L'experiència va començar amb l'anàlisi, a les eleccions municipals a Barcelona, del que s'anomenava el «terç familiar», encara amb règim franquista, però en el qual hi havia més participació lliure de la gent. L'equip estava format per Ramon M. Canals, Josefina Elias, Joaquim Molins, Eugènia Salvador i, com he dit, Josep Maria Vallès. Més tard s'hi va afegir Rosa Virós. L'equip es va convertir en el pioner i referent de l'anàlisi electoral no només a Catalunya sinó també al conjunt de l'Estat espanyol un cop recuperada la democràcia parlamentària. El seguiment del comportament electoral des de 1977 va ser complet. I l'anàlisi electoral no només es va dedicar als primers anys de recuperació democràtica, sinó que també va procurar d'incloure l'anàlisi del que havia estat el comportament electoral a Catalunya de 1901 a 1923 i de 1931 a 1936. Els estudis també es van ampliar a l'anàlisi de l'abstencionisme electoral i a la proposta d'un nou sistema electoral per a Catalunya que es va presentar i discutir amb tots els partits polítics catalans. Curiosament, aquest és un tema que encara està pendent de concreció i decisió.

També durant el franquisme i en una convocatòria quasi clandestina l'any 1974, la Fundació va convocar un col·loqui d'historiadors sobre el debat originat per la interpretació històrica del catalanisme en el qual va destacar la ponència de Josep Termes sobre el tema dels estudis i les noves interpretacions del fet nacional. En aquest col·loqui, també hi van participar historiadors com Casimir Martí, Francesc Bonamusa, Albert Balcells, Isidre Molas, Manuel Gerpe, Alfons Cucó, Emili Giralt, Miquel Izard, Rafael Aracil i Rafael Pujol.

Un altre debat amb una qualificada representació acadèmica va ser «El paper de l'estat al segle XXI». El debat, amb la presentació prèvia de ponències, es va fer el 1992 amb la participació de diversos professors universitaris en els diferents àmbits: estat i dret, estat i participació política, estat i seguretat, estat i economia, estat i ciència i desenvolupament, i estat i cultura. Vam tenir la col·laboració de professors com Salvador Cardús, Salvador Giner, Joan Subirats, Rafael Grasa, Antoni Castells, Norbert Bilbeny, Pere Lluís Font... i no continuo posant noms per no fer-ho massa llarg.

Un altre exemple és l'elaboració i publicació del *Diccionari de les ciències de la societat als Països Catalans*, que, com feia constar en la presentació, es tractava d'un «balanç crític, i també una síntesi, d'una part de la producció científica apareguda als Països Catalans des de l'arrencada del segle XVIII fins als nostres dies». L'equip que en va tenir cura estava format per Francesc Artal, Pere Gabriel, Enric Lluch i Francesc Roca, amb els quals també van col·laborar Josep Fontana i Ernest Lluch, entre molts d'altres. Edicions 62 el va publicar l'any 1979 amb el nom d'*Ictineu*, el famós submarí de Narcís Monturiol.

Un altre exemple és el projecte que van portar a terme Lluís Casassas i Joaquim Clusa sobre una nova organització territorial de Catalunya, en què van analitzar amb mètodes més actuals i eficients la divisió municipal existent i la proposta de divisió comarcal dels anys 1932–1936. Van proposar la creació de 127 municipalies que resolien amb més efi-

càcia i costos adequats els serveis públics municipals. Actualment és un tema delicat i s'ha tornat a plantejar arran de la crisi de les finances públiques. De fet, no es tractava de suprimir els 947 municipis de Catalunya sinó de racionalitzar els serveis públics que havien desenvolupat per donar una millor atenció a la ciutadania i amb uns costos adequats.

També val la pena citar els dos extensos informes de balanç social, econòmic, cultural i polític dels anys transcorreguts des de la recuperació democràtica: *Catalunya 77-88* i *Informe per a la Catalunya del 2000*, redactats amb la col·laboració de molts professors d'aquesta casa.

Deixo de parlar de moltes altres propostes perquè no es tracta ara de fer una ressenya més o menys completa. Només vull ressaltar que la Universitat Autònoma de Barcelona va ser el centre universitari que va facilitar més investigadors per a les finalitats i projectes que la Fundació Jaume Bofill havia programat.

Només voldria citar un darrer exemple en la línia de promoció d'iniciatives per millorar el nostre sistema democràtic. Ja he mencionat la proposta d'un nou sistema electoral. També es van promoure iniciatives com els consells ciutadans, és a dir formes de consulta popular sobre temes concrets, o l'ús de les noves tecnologies per facilitar la proximitat dels ciutadans amb els seus representants electes en les institucions catalanes. En aquests projectes va portar la iniciativa el professor Jordi Sánchez, qui em va rellevar en la direcció de la Fundació l'any 2001.

És un camí que encara cal treballar, com també la voluntat d'aprofundiment democràtic que representaria que el poble de Catalunya fos considerat subjecte polític capaç de decidir el tipus de relació que vol mantenir amb els pobles del seu entorn.

Finalment, la meva relació amb la UAB ha tingut dues implicacions més directes i vinculades a l'organització interna: d'una banda, vaig ser nomenat membre del Consell Social del 1992 al 1997, i posteriorment l'equip de govern de la mateixa universitat em va proposar com a síndic de Greuges en morir l'enyorat Enric Casassas, càrrec que vaig exercir del 2000 al 2009. Això m'ha permès de conèixer més a fons el funcionament intern de la Universitat i l'experiència m'hi ha vinculat encara més.

La Universitat Autònoma de Barcelona és una institució important del país. La vida universitària ha anat variant amb els anys. La procedència social dels estudiants també i crec que això, en general, ha estat positiu. També han anat variant les formes de docència.

Estem vivint un moment difícil que també afecta la universitat. I en aquest cas és important, perquè tothom diu que, per sortir de la crisi, invertir en coneixement i en recerca és la manera de construir adequadament el futur i, així, poder sortir de la situació actual. Jo em permeto afegir una altra cosa. És cert que la preparació universitària és fonamental en una societat que hem anomenat societat del coneixement, però també cal dir que la gent que ens va abocar a la crisi era gent, en general, professionalment ben preparada. El que li mancava és probablement exigència moral i compromís amb la societat en conjunt. També caldria, per tant, treballar a la universitat els valors ètics que permeten la convivència responsable amb els altres en una societat globalitzada i cada vegada més interdependent. Esperem que tots hi posem el nostre gra de sorra.

Moltes gràcies.

CURRICULUM VITAE
DE
JORDI PORTA I RIBALTA

Nascut a Barcelona el 1936, es va llicenciar en Filosofia per la Universitat de Barcelona l'any 1967. Mercès a una beca, va ampliar estudis de filosofia a Nanterre (França) del 1967 al 1970.

Jordi Porta ha exercit diferents càrrecs de dirigent en entitats del món cívic i social: ha estat president del Centre UNESCO de Catalunya, membre del consell editorial del diari *Avui* i del consell editorial d'Edicions 62; ha estat president d'Òmnium Cultural, president de l'Opinió Catalana, president de la Coordinadora Catalana de Fundacions i membre del consell assessor del Patronat Català Pro Europa. També ha estat dirigent de l'escoltisme català i coordinador d'activitats de l'Associació Cristianisme al Segle XXI. Actualment és president de la Fundació Enciclopèdia Catalana.

Ha estat director de la Fundació Jaume Bofill del 1971 al 2001. Sota la seva direcció, aquesta fundació, al llarg de trenta anys, va fer possible la realització de treballs d'investigació, tesis doctorals, estades en altres països, invitacions a col·legues estrangers, etc., que en la difícil situació de les universitats en aquells anys haurien estat impossibles.

Ha estat membre del Consell Social de la UAB i també síndic de Greuges de la mateixa universitat des del 2000 fins al 2009.

Jordi Porta ha rebut diferents distincions i guardons, com la distinció de col·legiat d'honor del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia

i Lletres i Ciències de Catalunya i la Creu de Sant Jordi atorgada per la Generalitat de Catalunya el 2010.

Ha publicat els llibres *Anys de referència* (Columna, 1997), amb el qual va guanyar el premi d'assaig de la Fundació Ramon Trias Fargas, i *El català, o ara o mai* (Angle, 2005).

Punt 8.1 de l'ordre del dia de la sessió del Consell de Govern de data 17 d'octubre de 2012: Propostes d'Honoris Causa de la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia de la UAB.

Acord 102/2012, de 17 d'octubre, del Consell de Govern

Vist l'acord de la Junta de la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia de data 13 d'abril de 2012 pel qual es sol·licita al Consell de Govern el nomenament del senyor Jordi Porta i Ribalta, com a doctor honoris causa de la UAB.

Atès que la Normativa que regula el procediment per a l'atorgament del títol de doctor Honoris Causa aprovada pel Consell de Govern en data 26 de maig de 2004 en el seu article 5.2 estableix que el Consell de Govern podrà atorgar un nomenament cada dos anys a la Facultat de Ciències, la Facultat de Filosofia i Lletres i a la Facultat de Medicina, i un nomenament cada quatre anys a cadascun dels centres restants.

Atès que el Consell de Govern va atorgar un doctor honoris causa de la UAB a la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia en data 27 de gener de 2005 i, per tant, compleix els requisits temporals exigits a la normativa abans esmentada.

Vista la conformitat del Gabinet Jurídic.

Per tot això, a la vista de les consideracions anteriors, a proposta de la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia, el Consell de Govern de la UAB ha adoptat els següents

ACORDS

PRIMER.- Nomenar el senyor Jordi Porta i Ribalta, doctor honoris causa de la UAB.

SEGON.- Encarregar a la secretària general i al vicerector de Relacions Institucionals i de Campus l'execució i el seguiment d'aquest acord.

TERCER.- Comunicar el present acord a la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia.

